

ІНСТРУКЦІЯ З ГУМАННОГО ВІДНОШЕННЯ ДО ПТИЦІ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Генеральний директор

ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»

К.І.Дубенко

«19» лютого 2019 р.

Найменування: Інструкція з гуманного відношення до птиці

ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський» ЗНАТНА КУРКА 	Редакція № 1	Посада, ПІБ, підпис	Дата вступу в дію: 19.02.2019 р.
	Затверджено	Генеральний директор: Дубенко К.І.	Аркуш 1 Аркушів 8
	Погоджено	Керівник групи НАССР: Малинюк Ю.О.	
	Розроблено	Директор з виробництва: Дудін С.М. Головний лікар ветеринарної медицини: Давидчук Г.В.	

1. Ціль

Ця процедура встановлює правила гуманного відношення до птиці під час посадки, вирощування, відлову, транспортування до цеху забою, розвантаження, навіски та оглушення з урахуванням вимог:

- Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006 № 3447-IV
- Європейського законодавства щодо гуманного поводження з тваринами

2. Сфера застосування

2.1. Керівник напрямку по відлову та доставці птиці та його підлеглі бригади з відлову, підлеглі водії.

2.2. Директор з виробництва, Головний лікар ветеринарної медицини та підлеглі по забезпеченню процесу посадки та вирощування птиці.

2.3. Ведучий технолог (забійний цех) та його підлеглі по розвантаженню, навішуванню та оглушенню птиці.

3. Повноваження та відповідальність

3.1. Керуючий птахофермою — відповідальний за гуманне відношення до птиці під час посадки та вирощування.

3.2. Керівник напрямку по відлову та доставці птиці — відповідальний за гуманне відношення до птиці під час відлову та завантаженню птиці.

<p>ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»</p>	<p>Редакція №1 Найменування: Інструкція з гуманного відношення до птиці</p>	<p>Аркуш 2 Аркушів 8</p>
--	---	------------------------------

3.3. Начальник транспортної ділянки — відповідальний за гуманне поводження до птиці під час транспортування птиці та дотримання часу транспортування.

3.4. Майстер ділянки прийому та забою птиці — відповідальний за гуманне поводження до птиці під час розвантаження, навішування, оглушення та забою птиці.

4. Терміни та визначення

4.1. Жорстоке умирення тварин — умирення тварин без застосування знеболюючих засобів, що запобігають відчуття тваринами болю і страху.

4.2. Жорстоке поводження з тваринами — знущання над тваринами, вчинене із застосуванням жорстоких методів або з хуліганських мотивів, а також цькування тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів.

4.3. Гуманне ставлення до тварин — дії, що відповідають вимогам захисту тварин від жорстокого поводження і передбачають доброзичливе ставлення до тварин, сприяння їх блага, покращення якості їх життя тощо.

5. Опис

5.1 Загальні положення:

Персонал задіяний в процесах посадки, вирощування, відлову, транспортування до цеху забою, розвантаження, навіски та оглушення (не рідше 1 разу на рік) проходить навчання щодо гуманного відношення до птиці згідно цієї процедури з оформленням протоколу навчання:

№	Кого вчать?	Хто вчить?
1	Персонал бригад куроловів Водії автомобілів, що перевозять курку	Керівник напряму по відлову та доставці птиці
2	Персонал птахоферм	Головний лікар ветеринарної медицини
3	Персонал цеху забою (брудна зона)	Начальник відділу ветеринарно-санітарного контролю і якості

5.2. Гуманне відношення до птиці під час посадки птиці у корпус пташника:

1. До птиці треба поводитись належним чином і зі співчуттям під час посадки. Ящики, в яких приїхала добова птиця повинні бути чистими, сухими та продезінфікованими.

<p>ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»</p>	<p>Редакція №1 Найменування: Інструкція з гуманного відношення до птиці</p>	<p>Аркуш 3 Аркушів 8</p>
---	---	--

Оцінку стану добової птиці та стан ящиків, в яких приїхала птиця, проводить Керуючий птахофермою та ветеринарний лікар.

Ящики для перевезення птиці повинні бути розраховані з розрахунку не менше 19см² на кожну птицю, тобто для ящиків ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»: 40 см (ш) x 60 см (д) x 26 см (в).

2. Вивантаження з машини ящиків проводять повільно. Забороняється кидати ящики з птицею, бо це призводить до травмувань та стресу у птиці та в подальшому може призводити до загибелі.

3. Перевертання ящика у пташнику треба робити повільно та чекаючи поки птиця самовільно розійдеться у просторі пташника, не використовувати палки та інші способи.

4. Температура та мікроклімат у пташнику до посадки повинен бути у відповідності до процедури «Регламент технологічного процесу вирощування курчат-бройлерів».

5. По пташнику необхідно ходити повільно для зменшення стресу у птиці.

5.3. Гуманне відношення до птиці під час вирощування:

На птахофермах ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський» використовуються наступні методи гуманного відношення до птиці під час її вирощування:

1. Напільне вирощування птиці є загально признаним у світі гуманним відношенням до птиці під час її вирощування у корпусах в пташнику.
2. Вільний доступ птиці до корму та поїлок шляхом розміщення в достатній кількості обладнання з розрахунку на кількість птиці (платності посадки) у корпусі пташника:

<p>Норма: голів/м²</p>	<p>Навантаження на 1 ніпель голів при посадці</p>	<p>Навантаження на 1 ніпель голів після розрідження</p>	<p>Кількість кормушок на 1 голову</p>
<p>22гол/м² (+- 3%)</p>	<p>14 гол.</p>	<p>10 гол.</p>	<p>60-70 гол.</p>

Фактичні дані наведені в таблиці «Навантаження на годівницю та ніпель в розрізі птахоферм».

3. Щільність посадки птиці повинна бути 22 гол/м² таким чином, щоб птиця мала достатньо простору, аби мати можливість без ускладнень:

- Мати свободу переміщення
- Нормально стояти
- Повертатись навколо
- Розпростовувати крила
- Сидіти на сідалі
- Сидіти без контакту з іншими птахами

Підтримання необхідного мікроклімату у корпусі пташника у відповідності до рекомендації виробників м'ясних кросів, що забезпечує найбільш комфортний режим птиці.

Власник або доглядач гарантують, що кожна споруда господарства обладнана вентиляцією, та, за необхідності, системами опалення та охолодження, спроектованими, встановленими та функціонуючими таким чином, що:

- Концентрація амонію (NH₃) не перевищує 200 чмч, а концентрація вуглекислоти (CO₂) не перевищує 3000 чмч, при вимірюванні, проведеному на рівні голів птахів; проводити щотижневу фіксацію у технологічному журналі з вирощування птиці.
4. Забезпечується захист птахів від теплового стресу в умовах літньої спеки шляхом підтримання мікроклімату (підвищення інтенсивності вентиляційного охолодження за допомогою системи охолодження даху) та зменшення щільності посадки (при необхідності). На зимовий час проходить утеплення бокових отворів за допомогою пінопласту та задування щілин у воротах монтажною піною.
  5. Дотримання світлової програми у відповідності до затвердженого документу «Світлова програма для кросу РОСС-308, СОВВ 500». Мінімум 1 година темряви на протязі 24 годин забезпечує гуманне поводження птиці, що враховано в світловій програмі. 10 люкс - це мінімальна інтенсивність світла для курчат-бройлерів. Також забезпечується однорідність освітлення по пташнику. Контроль за світловою програмою проводить керуючий птахофермою та ветлікар.
  6. Підстилка в пташниках повинна бути:
    - Суха
    - Розсипчаста
    - Глибока (мінімум 5см) для поглинання екскрементів
    - Дозволяти птахам копатись у пилу
    - За необхідності – досипати щоденно свіжою підстилкою
  7. По пташнику необхідно проходити повільно, щоб зменшити стрес у птиці. Сторонні особи не допускаються в пташник без дозволу.
  8. Щонайменше 1 раз на день проводиться вибраковка птиці у пташнику.
  9. У разі виявлення пораненої птиці проводиться гуманний забій шляхом розриву шиї в наслідок її розтягнення, при цьому проходить перелом хребців, розрив спинного мозку і пошкодження кровоносних судин, з ціллю перешкодити подальші страждання, що виконується терміново та навченим персоналом (лікарем ветеринарної медицини). Після проведеної процедури у птиці не повинно бути ознак дихання або будь-якої реакції на зовнішні подразники, наприклад, на дотик до очей.

<p>ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»</p>	<p>Редакція №1 Найменування: Інструкція з гуманного відношення до птиці</p>	<p>Аркуш 5 Аркушів 8</p>
--	---	------------------------------

5.4. Гуманне відношення до птиці під час відлову птиці на забій:

1. Вся птиця не була позбавлена корму більш, ніж на дванадцять годин, та води більш, ніж на одну годину, перед вантаженням для забою.
2. Рівень освітлення (не більше 5 люксів) врегульовано під час відлову з метою зменшення фактору страху у птиці.
3. Завіси для відлову закріплені на головному вході пташника під час відлову.
4. Птиця, що не підлягає перевезенню або мертва, проходить умертвіння гуманним способом (шляхом повороту шиї) компетентним працівником для зменшення страждань птиці.
5. Птиця піднімається та переноситься за нижні кінцівки, щоб не травмувати птицю.
6. Затверджений наступний стандарт завантаження птиці: в кожному автомобілі по доставці птиці є 192 ящики, в кожний ящик завантажуються по 12 голів птиці. Кількість голів, які завантажують в ящики, залежить від погодних умов, віку птиці, ваги. Визначає бригадир відлову кожен раз при завантаженні.
7. Перед відловом птиці пташник перегороджується операторами ферми переносними перегородками, таким чином, щоб попередити травмування та задуху птиці. Відгороджувати необхідно таку частину приміщення, яка приблизно відповідає тій кількості птиці, яка буде вантажитися в автомобіль. При завантаженні птиці слід уникати факторів, які призводять до стресу птахів і яких необхідно уникати:
  - Голосно говорити
  - Чхати або кашляти
  - Різкі рухи
  - Кидання ящиків
  - Включення світла
  - В зимовий період не допускати широкого відкривання прорізів дверей, через те, що різка зміна температури в приміщенні призводить до інтенсивного виділення з підстилки аміаку і піднімається аміачний пар, який густою хмарою відтискає курей, що призводить до їх загибелі
8. Перед відловом птиці пташник перегороджується операторами ферми переносними перегородками, таким чином, щоб попередити травмування та задуху птиці.

ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»	Редакція №1 Найменування: Інструкція з гуманного відношення до птиці	Аркуш 6 Аркушів 8
--------------------------------------	--	----------------------

5.5. Гуманне відношення до птиці під час транспортування на забій:

1. Птиця транспортується від птахоферми до забійного цеху у строгій відповідності до затвердженого графіку завантаження та доставки птиці на забій.

Час перебування птиці в ящиках на фермі регламентується вищезазначеним графіком, але максимальний термін не має перевищувати 1 годину (мінімальний час транспортування - це запорука зменшення стресу птиці та гуманного відношення до птиці). Час транспортування птиці чітко зазначений в графіку завантаження та доставки птиці на забій і в залежності від відстані від птахоферми до забійного цеху складає від 15 хвилин (п/ф «Центральна») до 60 хвилин (п/ф «Першотравневе»).

2. Документування часу виїзду та прибуття транспорту зазначається керуючим птахоферми в «Маршрутних листах доставки живої птиці».

3. Контроль за своєчасністю виїзду автомобіля завантаженого птицею покладається на керуючого птахофермою, де відбувається вилов птиці. Також керуючий птахоферми з врахуванням погодних умов в день завантаження надає вказівки водіям щодо умов транспортування птиці:

- З повністю відкритим тентом
- Частково закритим тентом
- Повністю закритим тентом

4. Відповідальність за своєчасність доставки птиці від птахоферми до забійного цеху покладається на водія автомобіля по доставці живої птиці. Водій несе повну матеріальну відповідальність за збереження птиці в дорозі. При допущенні понад нормованого падежу в дорозі - вартість понесених втрат підприємства компенсується за рахунок водіїв автотранспорту (при доставці власним транспортом) або виставляються рахунки на компенсацію збитків фірмам-перевізникам. Водій в дорозі рухається у відповідності до графіку, а у разі допущення затримок в дорозі - надає письмові пояснення по кожному такому факту.

5. Перед в'їздом на територію підприємства проводяться обробка коліс дезінфікуючим засобом за рахунок проїзду через дезінфікуючий бар'єр. Після передачі товаро-супровідних документів на птицю майстру дільниці приймання птиці - водій заїжджає в зону вивантаження. Крім того, водій автотранспорту має провести миття автомобіля після забою та завантажити в машину вимиті чисті контейнери та ящики для транспортування птиці. Після чого автомобіль виїжджає з зони вивантаження і вирушає в другий рейс.

6. Автомобіль перебуває на стоянці до моменту виїзду на завантаження згідно затвердженого графіку завантаження та доставки птиці на забій на наступний день. Заборонено виїжджати з території підприємства раніше, ніж зазначено у графіку. У разі необхідності виїзду на ремонт або технічного обслуговування - водій зобов'язаний вигрузити

чисті ящики на рампі підприємства. Категорично заборонений виїзд з території підприємства автомобіля з ящиками в ремонт або на технічне обслуговування. Після повернення з ремонту автомобіль в обов'язковому порядку має заїхати на рампу підприємства, помитись та загрузити чисті ящики.

5.6. Гуманне відношення до птиці під час розвантаження птиці:

1. Відсутність простою транспорту з птицею в очікуванні вивантаження за рахунок спланованого графіку.
2. Спеціалізована техніка розвантажує машину та переміщує контейнер з ящиками та птицею до транспортера. Ці дії повинні виконуватись повільно без різких рухів, без кидання, для запобігання стресу та травмування птиці.
3. Двоє наступних працівників виставляють ящики на роликівий транспортер, які рухаються до місця навішування. Ящики повинні виставлятись обережно, без кидання для запобігання стресу та травмування птиці.

5.7. Гуманне відношення до птиці під час навіски птиці на конвеєр:

1. Навішування птиці проводиться 7(6) працівниками, які повинні брати птицю за ноги та закріплювати її за ноги в стремена конвеєру - спиною до робочого. Птиця навішується на підвіски конвеєра (безпосередньо з ящика) вручну, спинкою до робітника. Птицю беруть за ноги нижче заплеснових суглобів (за жовту частину ноги), таким чином, щоб при навішуванні в підвіски ноги знаходилися між вказівним і середнім пальцями рук робітника. При навішуванні не здавлювати ноги птиці в області гомілки.
2. В зоні навішування застосовано спеціальне синє освітлення для заспокоювання птиці (зниження стресових явищ).

5.8. Гуманне відношення до птиці під час оглушення:

1. Підвішені кури рухаються підвісним ланцюговим конвеєром до дільниці забою, оглушуються електричним струмом, силою до 20-30 мА на одну птицю, напругою 20-40В (для оглушення птиці способом HALAL напруга становить до 20-30 В) та частотою 800-900Гц у водяний електричний оглушувач (холодна вода 2м³/год, не нижче +15 °С). Для приведення птиці в нерухомий стан і забезпечення правильного виконання операції забою

застосовується змінний електричний струм. Напруга і частота регулюється в залежності від стану птиці, починаючи з мінімального. Параметри виставляються слюсарем КВПтаА і контролюються майстром, технологом.

2. Висоту оглушувача контролює і коригує оператор, залежно від середньої ваги птиці. Тривалість оглушення залежить від швидкості руху лінії (12-15 сек.). Вплив струму на організм птиці залежить від її стану, віку та інших факторів, тому ефективність обраного режиму оглушення регулярно перевіряється майстром/технологом (параметри оглушення коригує черговий електрик чи технолог). Оглушення повинне проходити таким чином, щоб відходження від оглушення жива птиця проходила за 40-90 сек.

6. Документи, на які є посилання

1. Графік доставки птиці на забій.
2. Маршрутний лист доставки живої птиці.
3. Акт прийому передачі птиці.
4. Журнал замірів CO₂ і NH₃.
5. Посадова інструкція керівника напрямку відлову та доставки птиці.
6. Робоча інструкція робітника з відлову птиці.
7. Робоча інструкція бригадира бригади з відлову птиці.